

REMEDII FARMACEUTICE DE ORIGINE ANIMALĂ PREZENTE ÎN PRIMA FARMACOPEE ROMÂNĂ DE LA 1862 SI ÎN COLECȚIA MUZEULUI DE ISTORIE A FARMACIEI DIN SIBIU

Elena-Cristina TOMA - s.c.Alpha Med Sibiu, Ana-Maria MESAROS - Muzeul Național Brukenthal – Muzeul de Istorie Naturală Sibiu, Ana CARATA – Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” București

Rezumat

Anul 2012 este anul în care se împlinesc 150 ani de la publicarea Primei Farmacopei Române, în vigoare de la 1 ianuarie 1863. Datorăm apariția acestei lucrări, marelui Carol Davila (1828-1884), medic străin „devenit bun român” [1, p.145]. Prima Farmacopee Română, lucrare de cea mai mare importanță pentru profesia de farmacist, (în special pentru farmaciștii români la jumătatea secolului al XIX-lea), se păstrează în multe biblioteci.

Biblioteca Muzeului Național Brukenthal deține două exemplare ale acestei Farmacopei, ambele aflate în patrimoniul muzeului.

În lucrarea de față menționăm denumirile produselor de origine animală prevăzute de această farmacopee și prezentăm 5 imagini, cu o scurtă descriere pentru 5 produse. Din cele peste 20 astfel de produse, aproximativ jumătate s-au menținut în terapeutică în secolul următor; câteva se utilizează și astăzi.

REMÈDES D'ORIGINE ANIMAL DANS LA PREMIÈRE PHARMACOPÉE ROUMAINE DE L'ANNÉE 1862 ET DANS LA COLLECTION DU MUSÉE D'HISTOIRE DE LA PHARMACIE A SIBIU

Résumé

2012 est l'année où nous célébrons 150 ans de la publication de la première pharmacopée roumaine, en vigueur depuis le 1er Janvier 1863. Nous devons l'apparition de ce travail, le grand Carol Davila (1828-1884), médecin étranger „qui est devenu bon Roumain”[1, p.145]. Première roumaine pharmacopée, l'ouvrage d'importance capitale pour la profession de pharmacien, (en particulier pour les pharmaciens roumains au milieu du XIXe siècle), est gardé dans de nombreuses bibliothèques.

Brukenthal National Muséum Bibliothèque possède deux exemplaires de cette pharmacopée, les deux appartenant au musée.

Dans cet ouvrage nous présentons les noms des produits d'origine animale fournis par la pharmacopée et en même temps, présentons des images avec une brève description des 5 produits. Parmi les plus de 20 produits, environ la moitié est restée dans la thérapie du prochain siècle, certains s'utilisent même aujourd'hui.

Introducere

În septembrie 1859, Carol Davila (1828-1884), președintele Consiliului Medical Superior (CMS), sprijinit de către Ministrul Secretar de Stat din acea perioadă Nicolae Kretzulescu (1812-1900), au instituit o comisie formată din 12 medici și 6 farmaciști, pentru editarea primei Farmacopei naționale.

Farmacistul Constantin C. Hepites (1802-1890), cadru de predare la Școala Națională de Medicină și Farmacie până în 1869 [Semicentinar, p.338] a fost desemnat de către Carol Davila să coordoneze această Comisie.

Până în decembrie 1862 C.C. Hepites a editat lucrarea în limbile latină și română, fapt pentru care adesea se spune: „Farmacopeea lui Hepites”. La ședința Consiliului Medical Superior din 5 decembrie 1862 s-a hotărât ca această Farmacopee să fie singurul Codice folosit pe teritoriul Principatelor Unite (Pharmacopea Română, 1862, VI). Kretzulescu a înaintat CMS la 1 ianuarie 1863, raportul final privind Farmacopeea, raport înregistrat la numărul 10.916. Pe data de 9 ianuarie domnitorul Alecsandru I. Cuza a emis ordonanța prin care era prevăzută intrarea în vigoare a Farmacopeei (Pharmacopea Română, 1862).

Biblioteca Muzeului Național Brukenthal deține două exemplare ale acestei Farmacopei, ambele aflate în patrimoniul muzeului.

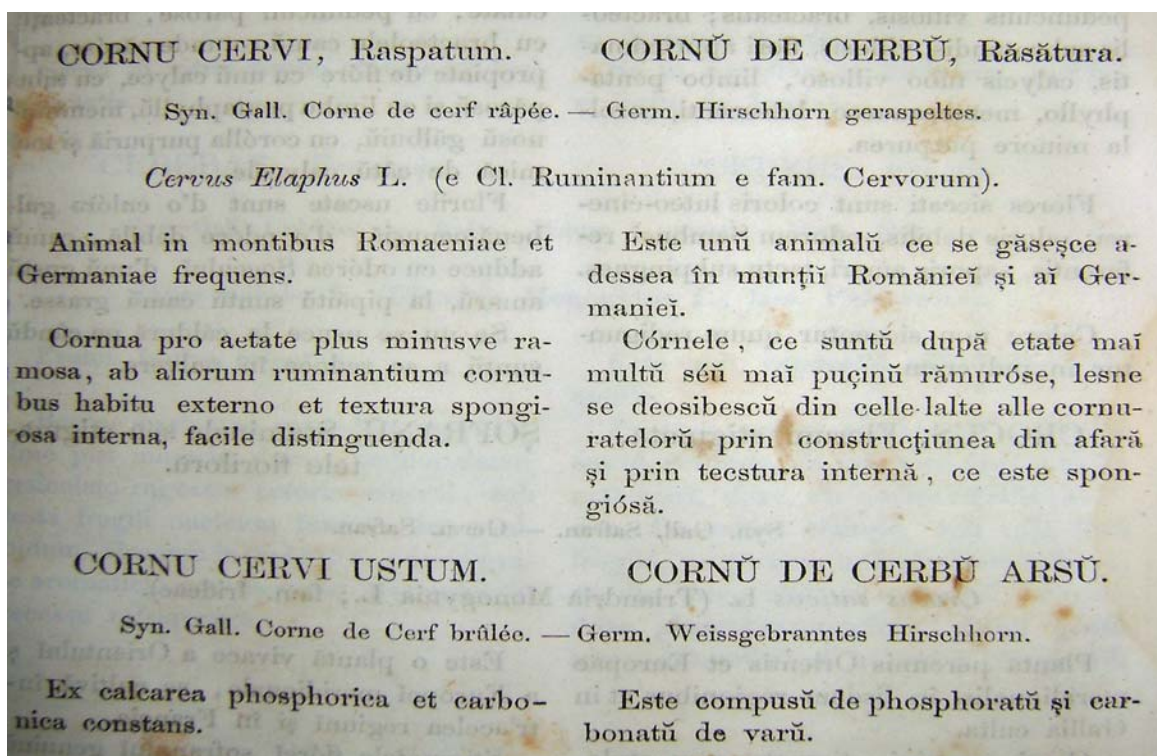
Produse de origine animală în Prima Farmacopee Română

Prezența substanțelor de origine animală în această farmacopee nu este întâmplătoare. În practica farmaceutică din Europa, dar și din țara noastră, s-au folosit astfel de substanțe încă din Antichitate, ca remedii (medicamente) sau ingrediente la prepararea acestora (Emilia Stancu, 2009, 317- 327).

Dintre produsele de origine animală întâlnite în F.R. I, enumerăm: Ambra grisea, Axungia (Adeps suillus), Cancrorum lapides (ochi de raci), Cantharides, Carbo animalis, Castoreum, Cetaceum, Coccionella (carminum), Chorda aseptica (catgut), Cera, Conchae (scoici), Cornu Cervi și Cornu Cervi Ustum, Gelatina alba, Fel bovinum (fiere de bou), Ichthyocolla (clei de pește), Jecoris aselli oleum, Lanolinum, Moschus, Oleum pyro-animale, Pepsinum*, Sanguis bovinus inspissatus*, Sebum ovillum (seu de oaie), Spongia officinalis.

În imaginile reproduse mai jos, din Farmacopee și inscripții pe vase farmaceutice, prezentăm pe scurt, 5 dintre aceste produse.

Monografiile *CORNU CERVI* și *CORNU CERVI USTUM* sunt astfel descrise:

1. *Cornu Cervi, Raspatum* – *Cornŷ de cerbŷ, Răsătura* și
Cornu cervi ustum – *Cornŷ de cerbŷ, arsŷ*
(Pharmacopea Română, 1862, 69).

„Animalul de la care provine produsul, este Cerbul roșu, [*Cervus Elaphus* L. (e Cl. Ruminantium e fam. Cervorum)], care se găsește adesea în munŷii României și Germaniei”.

Substanŷa obŷinută din coarnele de cerb era folosită pentru tratarea anemiei și oboselii.

În Biblioteca Muzeului National Brukenthal există de asemenea, materiale documentare care atestă utilizarea substanŷelor de origine animală în prepararea remediilor de-a lungul secolelor XVII, XVIII și XIX.

Colecŷia de recipiente farmaceutice (flacoane, borcane, etc.) a Muzeului de Istorie a Farmaciei din Sibiu numară 2.157 piese [Ban, 249], ale cărora etichete inscripŷionate, denumesc și substanŷe de origine animală, prezente în prima Farmacopee romană.

*2 . Flacon din sticlă, incoloră, cu inscripția C:C SUCC; (conține medicament),
proveniența Farmacia de Stat numărul 1 din Vașcău (Bihor)*

3. Un alt produs, *Castoreum* – *Castoreu* (Pharmacopea Română, 1862, p. 48), îl identificăm pe un *Borcan din lemn*, de proveniență de la farmacia „*La Vulturul Imperial*” din Sibiu (1795 – 1949); (conține medicament).

Medicamentul cunoscut sub această denumire (*Castoreum*), este realizat din foliculii situați între anus și glandele genitale externe ai speciei *Castor fiber*. Această substanță era utilizată în bolile nervoase.

4. Un produs mult utilizat în farmaciile noastre la prepararea cremelor cosmetice a fost *Cetaceul*. Animalul de la care provine este *Physeter catodon (macrocephalus)*. Cetaceul are acțiune emolientă, este bază pentru unguente, cerate și creme cosmetice.

*Cetaceum – Spermacetă (Pharmacopea Română, 1862, 51).
Borcan din sticlă albă mată, proveniența Farmacia de Stat numărul 1 din Sibiu*

*5. Ossa Sepiae – Ósse de sepii (Pharmacopea Română, 1862, 126).
Borcan din lemn, conține medicament, proveniența Farmacia de Stat numărul 32
din Târgoviște*

Praful de os de sepie era folosit ca antiacid, absorbant gastric sau pentru igiena dentară.

Concluzii

Am prezentat câteva date istorice cu privire la Prima Farmacopee Română de la 1862. Datorăm apariția acestei farmacopei, marilor personalități de la începuturile învățământului farmaceutic la București: **Carol Davila**, inițiator, creator, după venirea sa în România în 1853; **Nicolae Kretzulescu**, cel care l-a sprijinit pe C. Davila în toate demersurile sale întreprinse în Principatele Române; **C.C. Hepites**, părintele Primei Farmacopei Române.

În imagini, am prezentat un mic număr de remedii prevăzute de Prima Farmacopee Română.

Bibliografie

1. Ban, Minodora – *Colecția de Istorie a Farmaciei*. In: Muzeul Național Brukenthal – Muzeul de Istorie Naturală, Studii și Comunicări, vol. 27, Sibiu, 1998, pp. 249.
2. Carată, Ana – *Istoria farmaciei*, Editura Tehnoplast, București, 2010, 117-118, 145, (200).
3. Cotrău, Marțian – *Medicamentul de-a lungul vremii*, Editura Apollonia, Iași, 1995.
4. Stancu, Emilia – *Din istoria medicamentului. Elemente de continuitate și discontinuitate*. In: Noema, vol. VIII, 2009, pp. 317.
5. xxx - Pharmacopoea Austriaco-Provincialis din 1774 (Număr de inventar B.B.S. 963).
6. xxx - Pharmacopea Română 1862, Bucuresti, Tipografia Jurnalului National (Număr de inventar B.M.B.S. II 16369).
7. xxx – Semicentenarul Facultății de Farmacie din București (1923-1973), Ed. Med. București, 1976, p. 338, (344).
8. xxx - Colecția de Alopatie si Registrul computerizat al Muzeului de Istorie a Farmaciei – Muzeul National Brukenthal Sibiu, 2009-2011.